

УДК 371.13

АРХІТЕКТОНІКА КУРСУ «ГУВЕРНЕРСТВО»

Соценко Ю.Ю., викладач
кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти
Херсонський державний університет

У статті висвітлено основні поняття гувернерства як системи індивідуального навчання й виховання дітей в умовах сім'ї. Описана архітектоніка спецкурсу «Гувернерство» для студентів факультету дошкільної та початкової освіти за напрямом підготовки «Дошкільна освіта» Херсонського державного університету. Прибічники альтернативної освіти надають особливого значення гувернерству як цілісній педагогічній системі, яка відзначається широким спектром видів діяльності, зорієнтована на формування особистості дитини на основі вільного вибору видів, методів і форм впливу.

Ключові слова: гувернер, гувернерство, альтернативна освіта.

В статье освещены основные понятия гувернерства как системы индивидуального обучения и воспитания детей в условиях семьи. Описана архитектоника спецкурса «Гувернерство» для студентов факультета дошкольного и начального образования по направлению «Дошкольное образование» Херсонского государственного университета. Сторонники альтернативного образования придают особое значение гувернерству как целостной педагогической системе, которая отличается широким спектром видов деятельности, ориентированной на формирование личности ребенка на основе свободного выбора видов, методов и форм воздействия.

Ключевые слова: гувернер, гувернерство, альтернативное образование.

Sotsenko Yu.Yu. ARCHITECTONICS COURSE "TUTORING"

In the article the author describes the main concepts of guidance as a system of individual education and upbringing of children in a family environment. The architectonics of the special course "Tutoring" for students of the faculty of preschool and elementary education in the direction of preparation "Preschool education" of Kherson State University are described. The formation of alternative education attaches particular importance to the management as a holistic pedagogical system, which is marked by a wide range of activities, focused on the formation of the child's personality on the basis of free choice of types, methods and forms of influence.

Key words: tutor, tutoring, alternative education.

Постановка проблеми. Реформування системи вищої освіти, відповідно до умов соціально орієнтованої економіки та адаптації до Європейського простору вищої освіти, зумовили зміни й нововведення не лише в Законі України «Про вищу освіту», а й у становленні альтернативної освіти.

Альтернативні освітні системи виникають як виклик освітньо-виховним інститутам соціуму, вони тісно пов'язані зі змінами в потребах і запитах дітей і їхніх батьків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Усе більше зростає інтерес до гувернерства не тільки батьків дошкільників, а й науковців і практиків. Свідченням цього є наукові розвідки вітчизняних і зарубіжних учених, у яких аналізуються можливості отримання належної освіти особистістю в умовах сучасної варіативної освіти. Зокрема, у працях Н. Ковалевської, О. Корх-Черби, Є. Сарапулової, В. Стинської, С. Трошиної розглянуто історичний аспект діяльності й підготовки домашніх педагогів; А. Бардінова, А. Богуш, О. Біла, Л. Безбах, Г. Беленька, А. Ганічева, О. Савушкіна, Є. Петрова, Н. Рогальська, Д. Федоренко розкривають зміст професійної підготовки

гувернерів у системі середньої професійної та вищої освіти; К. Волинець, М. Головка, С. Купріянов, С. Марченко, Р. Охрімчук, Л. Пасечник, Н. Савельєва, Т. Скорик, С. Теплюк, Т. Тимохіна, Т. Ткачук, О. Шароватова аналізують різноманітні аспекти професійно-педагогічної діяльності гувернера в умовах сім'ї; І. Акіншева, Л. Завацька, З. Зайцева, Н. Корпач, Т. Лодкіна, Н. Максимовська, В. Ковалевська обґрунтовують специфіку роботи соціального гувернера та його теоретико-практичну підготовку у вищому навчальному закладі. Усі ці публікації свідчать про інтерес науковців і практиків до проблеми й на користь її подальшого вивчення [3, с. 229–236].

Постановка завдання. Мета статті – обґрунтувати гувернерство як педагогічне явище в сучасному просторі дошкільної освіти й розкрити зміст спецкурсу «Гувернерство».

Виклад основного матеріалу дослідження. За останнє десятиріччя все більшої актуальності набуває проблема професійного домашнього виховання й навчання, адже з кожним роком зростає попит на гувернерів. Професія «гувернер» уведена

до переліку спеціальностей, наявних в Україні («Тимчасовий державний перелік професій», код спеціальності 5131), що вказує на її офіційне визнання та інтенсивне поширення.

Гувернерство має свій понятійно-категоріальний апарат. Гувернантка, гувернер (від франц. *gouvernante* – керувати) – особи, які наймалися для домашнього виховання й початкового навчання дітей у сім'ях дворян, вищих чиновників, буржуазії, купців [1].

Гувернерство як педагогічне явище постало з потреби у формуванні яскравої неординарної особистості, здатної здійснювати подальший поступ людської цивілізації. Гувернерство розвивалося в надрах родинного виховання, яке, у свою чергу, відображало педагогічну орієнтацію суспільства. Гувернерство доцільно визначити як цілісну педагогічну систему й окрему галузь педагогіки, що вивчає особливості індивідуалізованого формування в домашніх умовах освіченої, гармонійно розвиненої, комунікабельної особистості з активною життєвою позицією [2].

Проаналізувавши робочі навчальні плани напряму підготовки «Дошкільна освіта» факультету дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету, а також з огляду на тематику дослідження, ми зробили висновок, що найбільш сприятливим для вивчення буде введення спецкурсу за вибором студентів «Гувернерство» саме на третьому курсі, оскільки студенти вже мають певне підґрунтя для його засвоєння.

У пояснювальній записці ми сформулювали мету, завдання, вимоги до знань, умінь і навичок студентів, а також міжпредметні зв'язки.

Мета курсу

Мета курсу – ознайомити студентів з історією виникнення й розвитком гувернерства в Україні як особливої сфери діяльності людини, наукової галузі, навчальної дисципліни, використовуючи системний підхід:

- забезпечити професійну компетентність студентів у сфері ще одного напряму роботи з дітьми й дорослими;
- ознайомити студентів з гувернерськими системами навчання й виховання;
- засвоїти теоретичні засади специфіки роботи гувернерів;
- проаналізувати рівень професійної та допрофесійної підготовки цієї категорії працівників в Україні;
- залучити студентів до науково-практичної роботи із зазначеної дисципліни.

Завдання курсу:

Пізнавальні:

- створення умов для оволодіння студентами засобами й методами організації

гувернерської роботи, формування в процесі навчання професійної майстерності, організаційно-педагогічних навичок, умінь творчо застосовувати одержані знання в практичній діяльності;

- створення умов ґрунтового оволодіння матеріалом курсу на рівні готовності до його використання в практичній діяльності.

Розвивальні:

- формування в студентів соціально-професійних умінь планувати й реалізовувати свою роботу з дітьми та їхніми батьками;
- підвищення теоретичного розуміння сутності роботи гувернера, її затребуваності й суспільного значення.

Виховні:

- сформувати в студентів активну життєву позицію, високу свідомість, прагнення до самоосвіти й професійного самовдосконалення;
- виховання в студентів соціальної активності, намагання керуватися в практичній діяльності принципами загальнолюдської моралі, сумлінного ставлення до професії, прагнення до творчості.

Вимоги до знань і вмінь майбутніх вихователів:

знати:

- теоретичні засади курсу «Гувернерство», основні засади гувернерської роботи, особливості ролі гувернера в сім'ї, мету, завдання і зміст провідних концептуальних, базових і варіативних програмних документів, що регламентують діяльність вихователя;

уміти:

- орієнтуватися в питаннях планування роботи гувернера, керівництва навчально-виховною, методичною, організаційно-педагогічною роботою педагога та знати психологічні особливості дітей дошкільного віку, взаємодіяти з батьками дітей.

Міжпредметні зв'язки: опановуючи зазначений перелік знань, умінь і навичок, студенти мають актуалізувати знання з курсів «Дошкільна педагогіка», «Вступ до спеціальності», «Ознайомлення з суспільним довкіллям», що сприятиме надалі формуванню професійної компетентності вихователя ДНЗ у професійному аспекті.

У програмі курсу визначили два розділи:

Тема 1. Гувернерство як соціально-педагогічне явище.

Історичний аналіз виникнення понять «педагог», «учитель», «гувернер», «бонна», «няня». Виховання дітей на території сучасної України в період із I по IV століття й за часів Київської Русі. Форма виховання – «годувальництво». Домінування гувернерів-іноземців у сім'ях знаті в

XVII–XVIII століттях. Гувернерство в сім'ях видатних українських діячів і письменників. Гувернерство – феномен соціальної сфери сучасного суспільства. Сучасні соціально-економічні зміни в житті сучасної сім'ї. Освітні заклади, які готують гувернерів на території України.

Тема 2. Організаційно-педагогічні засади роботи гувернера.

Державна сімейна політика. Нормативно-правова база сімейних відносин. Особливості взаємин дітей і батьків у сучасних родинях. Дотримання прав дитини в процесі життєдіяльності родини. Соціально-правова захищеність дитини й гувернера. Консультативна робота гувернера в процесі допомоги в сімейному вихованні, соціально-педагогічна діагностика відхилень сімейного виховання. Педагогічні технології й методи організації соціальної роботи гувернерів із різними групами клієнтів. Психолого-фізіологічні особливості обдарованих дітей. Види обдарувань і типи творчої роботи з обдарованою молоддю. Духовно-моральне виховання на основі православних традицій. Реалізація соціально-психологічних програм соціалізації дітей із обмеженими можливостями. Специфіка організації роботи гувернерів. Пріоритетні гувернерські методики навчання й виховання дитини в домашніх умовах. Визначення індивідуальних особливостей дитини на основі порівняння загальних

психолого-педагогічних характеристик, а також стабільних і нестабільних новоутворень у її характері та поведінці.

Висновки з проведеного дослідження. Нині інститут домашніх вихователів переживає піднесення, що виявляється у збільшенні попиту на послуги гувернерів, інтересу науковців до цього виду суспільного учіння, створенні освітніх закладів (відкриття нових спеціальностей на педагогічних факультетах) із підготовки домашніх вихователів, організації курсів із підготовки гувернерів.

Подальшої наукової розробки, на нашу думку, потребують питання професійної підготовки гувернерів на різних ступенях системи освіти України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Сарапулова Є.Г. Професійна підготовка гувернерів: ретроспективний огляд – сучасність – перспективи / Є.Г. Сарапулова // Педагогіка і психологія. – 2000. – № 4. – С. 134–139.
3. Соценко Ю.Ю. Роль та місце гувернерства як системи індивідуального навчання й виховання дітей в сучасному освітньому просторі / Ю.Ю. Соценко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – К. : Гнозис, 2016. – Додаток 1 до вип. 37. – Том IV (77). – С. 229–236.